

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő, Fűvészkert-utca 1080. sz.</p>
--	--	--

Serkenj föl, mit aluszol!

Nem egyszer tünődtem én a fölött, vajjon mi lehet az oka annak, hogy mi reformátusok csaknem fásult közönnyel hallgatjuk az ellenünk több oldalról megharsant harci trombitát. Erőnkben helyezett önbizalom vagy talán anyagi és szellemi akadály tartóztat-é bennünket vissza attól, hogy az ellenünk intézett támadás visszaverésére tömören egyesüljünk. Vagy talán nem is létezik ez a támadás s csak a felizgatott képzelődés lát ily rémképeket? Hiszen áldott béke van a felekezetek közt, miért idéznők vissza a középkori sötét eszméket?

Én nem fürkészem közönység rejtett okait, de hogy ez áldott béke idején is merész támadások intéztek ellenünk, ezt már tényekkel igazolhatjuk. Mi két szélsőség közt keresztútba jutottunk. Ime Derzsi Károly unit. lelkész ur fölveszi a keztyűt s országvilág hallatára a Protest. Egyh. s isk. I. 1885. évf. 1085. lapján kereken kimondja, hogy a ref. papságnak legalább is felerésze — az ő tapasztalata szerint is unitárius elveket hirdet. És nem akadt a mitáborunkból egy sem, a ki ezen világos nyilatkozatot visszautasította volna. Talán azért, hogy a kisebbséggel szemben a türelmetlenség vádja ne érjen, azt gondolván, hogy ez a nyilatkozat sem árt, sem használ. Vagy — quod Deus avertat! — nagyon is az elevenre tapintott. Hajlandóbb vagyok azt hinni, hogy az a látszólagos béke szenderített el. Majd más oldalról Roma locuta est. Ő szentsége rendkívül ügyesen szerkesztett levelében, melyet a róm. kath. hívekhez intéz, vindikálja a róm. egyháznak s illetőleg a pápai székeknek, hogy Magyarország létele egyenesen annak köszönhető. Inti, figyelmezteti a róm. kath. papságot, hogy az ország törvényeinél az ő parancsa elébbvaló. Közlik ezt az ország összes lapjai. Egypár ujság politikai szempontból difficultálja a levélben kimondott elveket. S aztán a napirendre térnek a felett is. Mi pedig némán hallgatunk! Hatalmas erővel működnek a Sz.-István, Sz.-László társulatok. Előtűnk az eredmény . . . ha nem készülődünk, nevezetes positionkat adjuk fel. Nyugodt lelkiösmerettel mondhatjuk,

hogy nem mi vagyunk a kezdeményezők, sőt mea culpát kiáltva ösmerjük el, hogy nagyon is elkéstünk.

A kath. irodalmi társulatok, egyetek ugyancsak fölfegyverkeztek. Szellemi, anyagi erő és tekintély összpontosulva működik a sajtó terén. A toll hatalmát fölismerték s igénybe veszik. És mi, ugyan mit vihetünk e hatalmas apparátus ellen? Egyházi lapjainkat csak a lelkészek olvassák, de még azokat sem járathatjuk mindegyiket; többnyire a helyi viszonyokat tárgyalják. Az egy „Vasárnap“-on kívül, melyet Czelder M. méltánylandó buzgalma tart fenn s a Csécsi Miklós által szerkesztett „Téli Ujság“-on kívül egy sem jut el népünk kezébe. Míg a kath. irodalmi társulatok olcsó füzetei nagy számmal láthatók még a protest. hívek hajlékában is.

Alapos melegségül hozhatjuk a reánk mindenfelől sulyosodó terhet. Jó, ha kenyért szerezhetsz a nép, lelki tápszert nyerhet a tempiómban, ha ugyan oda eljár, de annak ízlését kielégítő olvasmányokkal nem láthatjuk el, mert nincsen anyagi erőnk. És miért nincs? Azt hiszem, első sorban azért nincs, mert a társulási szellem alszik nálunk. Másként lesz mindjárt minden, ha ezt a közszükségérzete fölébreszti. Társulás nélkül nem mehetünk semmire sem. Csak ez képes igazi erőt kifejteni. Ott lángolhat a legnemesebb buzgalom, mit ér az, ha lángja elől félrehozódunk. Fényét veszítve kialszik hamar. Egyházunk közérdeke megköveteli, hogy e téren mindnyájan szorosán együvé tartsunk, mert a szétszedett vesszősálakat könnyen tordelik szét. De hiszen, mondhatják erre ellenemben egynehányan, — erre nézve volt már több ízben nemcsak kísérlet, de buzgalommal párosult erélyes tevékenységgel működő egyesület?

Igaz, csak hogy mindez részleges társulás volt, sőt az alakult egyesület bizonyos tekintetben a positivizmus alapján álló ref. egyháztól elvi ellentétek által különbözött el magát. Az egyházból nőtte ki magát, de nem volt az egyházé, nem volt az egyházban. Életgyökerök nem verhettem be magát az egyetemes prot. egyház földjébe. Ki kellett száradnia. A társulásnak az egész protest. egyházat

át kellene hatnia, gyökerének be kell nyulnia minden rétegébe. Mi adott a Sz.-István és Sz.-László társulatoknak oly hatalmas erkölcsi erőt, micsoda teremtett aztán anyagi jólétet és emelkedést? Kétségtelenül az, hogy a tényleges működésben részt vesznek úgy az egyházi, mint a világi méltóságok. Itt érvényesíti a világi elem a maga befolyását. E központból ágazik aztán szét az irodalmi működés a legalsó rétegig. Ez az elért siker egyik titka. A mi hitelveink szerint a világi elem tevőleges részt vesz egyházi ügyeink intézésébe, a kormányzatba. Hogy az irodalmi téren ama hatalmas áramlat ellenében eddig kivívott állásunkat megtarthassuk, ezt csak a világiak hozzájárulásával érhetjük el, de akkor is csak azon esetben, ha egyházi főbbjeink állanak a létesítendő irodalmi társulat élére, mint ama másik táborban egy Simor, Ipolyi és a többiek. Ez a társulat nem akarja szítani a felekezeti gyűlölködés lángját. Védelmezni akarja a létező jogokat, bárhonnan s bármelyik oldalról jöjjön ellenünk a nyílt vagy leplezett támadás. Ellensúlyozni akarja amaz iratokat, melyek a nép között elterjesztetvén, ilyeseket tanítanak: „a pápa azt akarja, hogy a születendő magzatok, ha vegyes házasságból származnak, a kath. vallásban neveltesse, hogy a kath. fél a hit elvesztés veszélyének ki ne legyen téve, hogy az eretnek fél a katolikust vallásának szabad gyakorlatában ne akadályozza, hogy a kath. fél az eretnek megtérítését megígérje stb. (Hasznos és Biztos Utmutató a megromlott Világi Tudomány ellen, írta Palotai László.) Ellensúlyozni akarjuk az ily állításokat: „a protestantismus a vallási társadalomnak tagadása, mert minden, Istentől származott tekintélynek tagadása, jobban mondva a büszkeség és szenvedély birodalma.“ (Ugyanaz.)

Igazán sajtáságos, hogy most mikor a prot. irodalmi társulat eszméje újból megpendített, néhány fővárosi lap azon megjegyzéssel kísérte ezen hirt: ugyan mire való az a felekezetieskedés? a tudomány és szépirodalom ne szoríttassék a felekezetek korlátaik közé. Tehát a mi működésünket elítélik, míg másfelől egész hasábokat szentelnek annak, hogy a kath. irodalmi társulatokban elhangzott beszédeket csaknem szóról-szóra közlik s e társulatok kiadványait ajánlgatják. S azt, hogy mi is életjelt kezdünk adni, szintén neheztelik.

Pedig itt az ideje, hogy ne legyünk továbbra is némán és tétlenül. Helyesen említi ezt Cs. L. a mult számában, hogy ez az ügy a belmissióra tartozik, mely méltó arra, hogy a konvent figyelmére méltassa.

A protest. magyar egyház önmaga s jövője ellen vétkeznék, — nagy szó, de ki merem mondani, — ha ez ügyet tovább is aludni engedné.

Gyakorlati ember kezébe kell adni a kivitel módozatát. Oda kell működnünk, hogy nagytekintélyű protest. iróinkat megnyerjük. Nézetem szerint a mozgalomnak a

fővárosból kell kiindulnia. Ott kell megnyernünk egy oly buzgó kiadót, mint p. o. Kókai, ki eddig is nagy érdemeket szerzett magának a protest. irodalom terjesztésének érdekében. Átalában a gyakorlati kérdések megvitatása azon időre marad, mikor az elvi kérdésekkel tisztába jöttünk.

Serkenj föl protestáns Sion! mit aluszol!

Könyves Tóth Kálmán.

XXXII. Zsoltár.

Boldog ember az és az ég áldottja
Kinek vétkét isten megbocsátotta
S álnokságit kegyelmesen az Ur
Elengedé megboszulatlanul.
Boldog ember az ilyen, hogyha vétke
Isten színe előtt számba nincs véve,
Ki tisztaságát megőrzi szépen
S nem szülemlik álnokság lelkében.

Hogy előtted titkolózni akartam
S vétkeimet tetteve eltakartam:
Magsorvasztó siránkozásomat
Nem szünteté a késő alkonyat.
Mert éjjel, nappal karod nehéz sulya
Gyarló erőmet már-már felülmulja
S olyanná lett éltém minden kedve
Mint a mező aszálytól égetve.

De hogy bűnömet tudattam teveled
S bűnbánattal vallottam meg vétkeimet,
Mondván, ime lelkemet kitárom:
Megbocsátottad minden botlásom,
Azért, ki meghallod a jők fohászát,
Imádkozzék minden hívő tehozzád;
S ha inség és nyomor fenyegetik,
Menedéket jobb kezed nyújt nekik.

Óh Istenem, oltalmam te vagy nékem,
Ki megsegítség, ha szomorít szükségem,
Kinyujtván felém szentséges kezed,
Szívemet örömmel körülveszed.
Oktatsz, vezérelsz engem s megtanítasz
Utadra és tőled el nem szakít az;
Lépteimben tanácsot adsz nekem,
Hogy az legyen vezérszövétnekem.

Lelketeikkel magasabban álljatok,
Mint testökkel az oktalan állatok,
Melyeket, hogyha engedetlenek,
Fékkal, zablával kényszerítenek.
A bűnös lélek fájdalommal telve
S megáldja a kegyest az Ur kegyelme;
Azért az igaz tiszta lélekkel
Zengő szavakban róla énekel.

Kótai Lajos.

A Lugossy Codex.

(Folyt. s vége.)

146. Historia de sacerdote Eleazaris. vf: Bornemisza Miklós, u. v. 1568.

Először megjelent a XVI. sz. végén hely nélkül, 6. sztlan levélen. A nyomtatásból ítélve, alkalmasint bártfai kiadás lehetett.

Ugyan e tárgyat egy „Névtelen“ 1546-ban szinte megéneklés mivel Sztárai 1552-ben ennek (az 1546-iknak) dallamára írta a „Judit és Holofernes“ históriáját, nem lehetetlen, hogy a névtelenség alatt ő rejtőzik.

Alatta: 1630. per Paulum Somogium.

155. Az Vitéz Turi Györgynek vitézségéről és haláláról való szép história, nótája: Laknak vala régenten Egyiptomban.

Iratott 1571. szerző ismeretlen, megj: h. és év n. a XVI. száz végén Debreczenben, 6. sztlan lev.

Alatta: 1630.

161. Optima historia. De extremo judicio, nótája: Mennyi sokat szól az isten. Szerző ismeretlen, — u. v:

Az ki szerzé ez éneket versekben, másfél ezer ötvenkét esztendőben, nagy karácsony után szörzvé versekben, mondja lakását ő az Sarló közben.

Fentebb a 96. l. ugyan e tárgyról egy halotti ének.

Ugyan e tárgyról irt Dobai András 1540.

Alatta: 1630. Nov. 9. in Uy-Falu.

166. Historia de moribus in convivio, ad melodiam: Viri venerabiles Sacerdo. vf: Tholnai Bálint, év sz. nincs! T. B. XVI. százi énekszerző.

Alatta: Finis adest p. Paulum L. Somogi in Uy-falu scripsit 1630. 17. die 9. bris ferne hora 7. scripserat transtibiscan. in civitate Szalonta 1616.

Memoriale: quos facta erat in A. D. 1630. post diem Martini una septimania facta est magna tonitrua circa hora 3, et 4 fulgur a meridie.

174. Historia de victoria Gedeonis super Amelectas. Ex liber judicum, ad notam: Szánja az ur isten, vel: Ó én két szemem etc. vf: Ambrosius Földvarinus civibus Kispeterdiensis Johannes Fárói, Johanni Pap et ceteris cantat.

Utolsó négy verse:

Tudnunk így megirták ezt a sz. históriát, látták ez előtt is ez értőknek nótáját, de világosb így ítélve az módját, teljes magyarozatját.

Akkor irnak vala az esztendő részében, ezer ötszáz és az hetedik esztendőben, köröstyének voltak igen nagy inségben, ehöz hasonlóképen.

Tisztöltessék azért tőlünk az igaz isten, legyen ő nekie dicséret mindönökben, Atya, Fiu és sz. Lélek csak egy isten, tarts meg az igaz hitben.

Kiknek ajánlásban ez história vagyon, lakásuknak helye megemlékezésben vagyon, nevök is némelynek bejegyezve vagyon, Isten jót nekik adjon.

(Batizi András 1540-ben szinte megéneklé Gedeont — lásd Hoffgreff gyűjt. 2. iv 2. lev. — érdekes az ő versének rythmusa, mely nagyban össze-vág e tréfás bordalunkkal:

Huncfut a gazda

Nem néz a csapra,

Csak a szép asszonyra.)

Alatta: Finis adest in puericia mea in Hobol, scripsi hanc historiam An. Dni. 1609. apud Rdiss: Donum Ambrosium Földvarinum. Nunc alias descripsi in Uy-falu An. D. 1630.

Fentebb a 69. l. beirt éneket szinte F. A.-nál Hobol-ban írta le először.

Hobol ref. eccla Somogyban (u. p. Szigethvár), az egyház minden ingóságai 1754-ben porrá égvén, Földváriról semmit se tudnak.

Kis-peterd ref. leány-egyház Felső-baranyában, régebben a n.-peterdi, majd a botykai anyaegyházhoz tartozott, az említett lakosok nevérol nincs emlékezet! Azonban századokon át volt Somogyban Földvári nevű ref. pap család, mely a XIX. század 3—4. évtizedében származott ki onnét, ehez tartoztak:

1. Földvári Antal, meghalt mint tanító káplán Kun-sz.-miklóson, ennek fia: László, most Váczhartyáni pap.

2. Károly mh. mint kir. táblai-bíró, a csurgói iskola jóltevője.

3. István, 1848-ban Kis-harsányi (Baranya) acad. rector, majd honvéd-tüzér, Kmetty tábornok adjutánsa, — menekült, az egész világot beutazta, Párizsban nősült. 1883. nyarán halt meg mint a francia nyelv r. tanára a pécsi állami fő-reáltanodánál, én temettem el, fiai: Géza gépész Pécsen, Béla és Károly a kereskedelmi pályán vannak Párizsban.

Még egy negyedik fitestvér is volt a csa-i (Sz.-Fejér) pap.

Volt két nővérük, egyik Baksayné (Baksay Sándor anyja), másik Iványosné.

179. Hypothesica descriptio montis. ad notam: Nagy sok sz. irásokat, vel: Az én beszédimet.

U. v. 1560. Bőjt más hó 10. napján.

Itt igen hiányosan van leírva, Born. 204. l. szerént szerző vfből: Georgius Literatus Pesti.

182. Az Dávid király bűnéről és poenitentzia tartásáról való igen szép história, ad notam: Mastan való időben etc. vf: Decsi Gáspár. A 187. 188. lev., valamint az ének vége is, hiányzik.

Mej. Sicz. 1592.

189. folytattatik ugyan e szerzőnek 1579-ben Tolnán irt éneke, mely a XVI. sz. h. és év n. jelent meg.

Alatta: 1630.

190. hiányzik.

191. folytattatik Baranyai Pál éneke a „Tékozló fiuról.“ Elöl hiányzik 18. verse. — U. v. 1545. (Székes-Féjervár.)

Mv: Born. 201. l.

Alatta: 1630.

194. Izsák házasságáról való história, a 196. l. félben szakad, az utolsó 5 vers hiányzik, mit Lugossy 1841-ben (nyomtatásból) pótolta ki.

Mv: Born. 317. l. szerző: Batizi András 1546.

Im' ez a Lugossy codex tartalma, van tehát benne:

1540—9=5 darab.

1550—9=6 „

1560—9=6 „

1570—1607=6 darab, az az: egy 1574, egy 1575, egy 1579, egy 1592, egy 1594, egy 1607-ből.

Év nélkül 19 db., egyéb 3 db., összesen = 45.

Szerzők: Decsi Mihály deák, Bornemisza Péter, Batizi András, Dézsi András, Dóczi Zsuzsána, Ilosvai Péter, Báthori Boldizsár. Szepetneki János, Enyedi György, Nagybánkai Mátyás, Szeremi Illés, Vasfai Gáspár, Bornemisza Miklós, Tholnai Bálint, Földvári Ambrus, Decsi Gáspár, Marozsán János.

Az össze-író Somogyi L. Pálról semmit többet nem tudhatunk meg belőle, mint ezt:

1609-ben Hobol-ban van Földvári Ambrus ottani ref. pap házában (174. l.)

1627-ben Uy-falusi Mester, —

ugyan 1627-ben Gigében ír be egy — a drága gyöngyökről szőlő — éneket, — és pedig Gigében saját házában, — (130. l.)

1635-ben Marozsán János hercegszöllősi (Baranya m. hihetőleg) schola mester, neki írja mint szeretett pátriótájának az étel előtt való éneket.

Szilády Áron köztiszteletű tudósunk állítása után Uj-falut én is a Bihar megyei Berettyó-Ujfalunak mondtam. — Ezt bizonyítaná a 166. lev. kezdődő história, melyet először 1616-ban a tul a tiszai Szalonta városában írt le; de hát Kis-peterd, Hobol, Gige, inkább bizonyítanak a Somogy megye alsó részén fekvő Ujfalura, mely ma „Magyar“ előnévvel bír, (mellette fekvődvén a később telepített Német-ujfalu.) — Marozsán

is a hercegszöllősi mester, inkább nevezheti a somogyi, mint a bihari Ujfaluban lakó mestert földjének. — a Gige-i ház s az ott írt ének is inkább Somogyra vallanak, ha csak — mint fentebb megjegyzém — azt nem tesszük fel, hogy Pál mester atyafi-látogatni jött Gigébe a Berettyó mellől!

Emlékezik e Codexről Toldy is, (költ. tört. II. kiad. 186. l.) e szavakkal: „van még néhány a tizenhetedik század első felében készült kézírati gyűjtemény is, mik nagyobb részt ugyan az említett nyomtatott énekes-könyvekben foglaltakat tartalmaznak, némit azonban közölnek, mi azokba bele nem ment.“ Itt említi aztán e codexet is, meg a 157. lapon Szigethvár veszedelme tárgyalásánál.

Hátra van még, hogy irodalomtörténeti becséről szóljunk e codexnek; e tekintetben keveset mondhatunk; miut a tartalom mutatja, nagyon kevés van benne olyan, a mi már korábbi gyűjteményekből ismeretes ne volna, így tehát irodalomtörténeti kuforrásul nem igen használható; de mégis a „Drága gyöngyök“-ről szőlő ének (130. l.), — a Marozsán (98.) s különösen a Dóczi Zsuzsánnáé (85.). elegendő becsét kölcsönöznek neki, ha a Szigetvár veszedelméről írottat (98.), vagy a Földvári Gedeonát (174.) nem említjük is!

Gyüd, 1886.

Kálmán Farkas.

Sápy Sámuel.

Egy ritka egyenes jellemű, egyházát, annak érdekeit oly bensőleg és igazán szerető férfiúval ujlag szegényebb lett ev. ref. egyházunk. Sápy Sámuel mintaképe volt a tiszta becsületességnek, önzetlen jellemeknek. Tett és munkálkodott, a legnemesebb érdeket szolgálta, de minden feltűnés nélkül.

Ezen évben vált meg a debreczeni egyház főgondnoki hivatalától, melyre 1879. év óta a debreczeni egyház híveinek osztatlan bizalma által mindig megválasztott. Jelen évben azonban már minden kérés és marasztalás hiába volt, tovább nem fogadta el — betegeskedésére való tekintetből — a megtiszteltetést, mintha érezte volna, hogy a mi idő még reá nézve hátra vagy, az igen rövid és az is betegséggel megterhelt leendő.

De nem csak a debreczeni egyházzal, hanem ifjabb korában a debreczeni főiskolával is szoros viszonyban állott az ő pályája. Midőn 1842-ik évben elhatározott egy új jogtanári székek felállítására főiskolánkban a politikai tudományok előadására, ő választott meg rendes tanárul az 1842. októberi közgyűlésen; de a tanári pályára nem kívánván lépni, a választást nem fogadta el. Mint főiskolai ügyész működött aztán 1843. évtől 1850-ig, a midőn ezen állásról lemondott, a számvevői tisztet azonban 1854. évig minden díj nélkül teljesítette. Midőn mint a debreczeni egyház főgondnoka a főiskola gazdasági ügyeinek intézését is átvette — nagy gondnal, kitartással,

bölcsességgel működött és járt el fontos hivatali körében.

Kollégiomi gondnoki hivatalát elhagyva, 1200 forint alapítványt tett a szegény tanulók javára.

A nemes jellemű férfiú hosszas és terhes betegség után e hó 8-án hunyt el, temetése 10. évi leendő. — Béke poraira!

Gyászjelentéseket adott ki a debreczeni ev. ref. egyház s a takarékpénztár, melynek igazgatója volt. Az egyház gyászjelentése így hangzik: „A debreczeni ev. ref. egyház fájdalmas érzéssel tudatja néhai Hadházi SÁPY SÁMUEL urnak, egyházunk hosszú idő folyamán buzgó presbyterének, majd hat éven keresztül lelkes odaadással működött főgondnokának és az egyházi árvák részére jelentékeny alapítványt tevőnek, folyó hó 8-kán reggeli 4 órakor, hazafias változatlan érzületben, a közügyek terén buzgó és fáradhatlan munkásságban, általános tiszteletben és becsülésben eltöltött életének 74 évében, hét havi betegeskedés, de kivált egy hónapi súlyos szenvedés után bekövetkezett gyászos elhunytát. Megboldogult halottunk földi részei f. évi október 10-dik napján, délután 3 órakor, a Czegléd-utcza 51-dik számú háznál a ref. egyházunk szertartása szerint tartandó végtisztességtétel megadása után a Czegléd-utcza sarkán foglak örök nyugalomra letétni. E végtisztességtételre a résztvevő nagy közönséget, presbyteriumunk és a tanító-testület tagjait ezennel meghívjuk. Debreczen, 1886. október hó 8-kán. Béke hamvaira! Áldás emlékére!“

Mizériák.*)

(Folyt.)

II. Segélyezés.

Másik helyen áll nálunk a mizériák közt a segélyezésnek az a módja, melyet eddig a szegény egyházak, lelkészek és tanítókkal szemben a segélyosztásban követtünk. Az eddigi tapasztalatok után ugyanis őszintén be kell vallanunk, hogy a segélyezésre szánt összegeket nagyon is szétforgácsoljuk s adunk valódi segély helyett rendszeren oly csekélységet, mely jó és alkalmas talán a nyomornak pillanatnyi enyhítésére, de a bajt, a nélkülözést, a nyomasztó szegénységet megszüntetni nem képes. És vajjon miben rejlik ennek legfőbb oka? Szerintem abban, mert nem készítettük el előre a talajt, nem kerestük ki gondosan azon helyeket, hova a segély magvát hintenünk kell, hogy a kellő gyümölcsöt megteremje s egész eljárásunkat csak a beadott segélykérvényekre baziroszuk. Persze, hogy nagy levén nálunk a segélyre szorultak száma, légió a folyamodók száma is, kik közé sokszor olyanok is vegyülnek, a kik talán segély nélkül is élhetnek. Így lesz aztán, hogy ha még az ilyenek s velök együtt a valóban segélyre szorultak egy jó nagy része visszautasítatik is, még mindig oly nagy marad a kérvényezők száma, hogy a közöttök szétszortott segélyösszeg csak éhséget is alig enyhítő morzsalékokká válik.

Pedig a rendelkezésre álló egyházi segélyalapokkal, milyenek az országos egyházi közalap, melyhez csatolandó volna szerintem az állam által adatni szokott segély is a maga összességében, — továbbá a ref. segélyegyleti alap, — már most is sokat lehetne a helyzeten javítani. Csakhogy — mint mondám — a talajt kellene előbb kifürkészni s elkészíteni. De hát hogyan? ez a főkérdés s ez a kérdés megérdemli, hogy vele kissé foglalkozzunk.

Meg kellene szerintem mindenekelőtt, még pedig országosan, vagyis zsinatilag, határozni a lelkészi fizetés minimumát és miután az apróbb egyházak közül, melyek ezen minimumot megadni önerejükben nem képesek, sokan igen közel fekszenek egymáshoz, tehát azokat, melyek topographiai viszonyaiknál fogva egy lelkészség alá egyesíthetők volnának, társítani kellene egymással, a mikor aztán csak azon egyházak s ezek lelkészei és tanítói lennének segélyezendők, a melyek helyzeti viszonyaiknál fogva más egyházzal nem társíthatók; — de ezek aztán állandóan, nem kérvényezésre, hanem rendszeren és pedig nyilvántartás szerint oly mérvben segélyeztetnének, a mint azt az egyház fentartása, a lelkészi és tanítói fizetésnek a meghatározott minimumra való kiegészítése megköveteli. Mai napság sok egy-

*) A mult számunkban e cím alatt közlöttek pótlásul utólag küldte be a nagytt. cikkíró ur az egyházi tisztviselők változására vonatkozó következő passust, melyet nagy fontosságánál fogva mindenesetre közleni óhajtottunk: „Hát még mennyi kellemtelenséget okoz azon körülmény, hogy a jelenben szokásos egyházi, vagyis szolgálati évközetet a polgári évek épen 4-dik hónapjára esvén, a jövedelmi adó miként, ki által és mily arányban, — az ott töltött idő, vagy pedig az elvett jövedelem arányában leendő fizetésének kérdése egyszerre — mint most a n.-károlyi egyházmegyében — 4 egyházban is felmerül: elképzelhetjük a sok kellemtelenséget, mely az ily kérdések megoldásával jár s mely épen az egyházi év rendezetlenségéből, illetve a tavaszi évközetből származik.“ (Szerk.)

máshoz igen közel eső apró egyházban, ugy maga az egyház, mint a lelkész és tanító egyaránt nyomorognak s vajjon ha ezek egy körlelkészség alatt egyesítettének kettésével, vagy esetleg hármasával is és mindenikbe egy tisztességes fizetéssel ellátott iskolatanító — ki egyszersmind előkönyörgő is volna — állíttatnék, — vajjon így egy az anyagi gondoktól felmentett körlelkész éber felügyelete s jó elemi iskolák szervezése által nem inkább megmentetnének-e azon apróbb egyházak a pusztulástól, mint azon segélymorzsalékokkal, melyeket most adunk nekik? Meglehet ugyan, hogy az így társított egyházak közül is egyiket-másikat segélyezni kellene, mert ketten, sőt talán hárman sem bírnák meg egy rendes gyülekezetnek rendes terhét s nem tudnák kiállítani a lelkészi fizetés minimumát, de ez eljárás által mégis redukáltatnék a segélyezendők nagy száma, mert míg most minden ily kis egyházban, minden lelkészt segélyezni kell, ha ugyan lehet, csak kis mértékben is, — társítás esetén kettő, három helyett csak egyet kellene segélyezni, — illetve fizetését a minimumra kiegészíteni.

Igaz, hogy ez a társítás csak lassanként, az illető lelkészségek üresedésbe jöttével valósulhatna meg, — de míg erre törvény nem lesz, míg az egyházi törvényhozás a minimumot kiállítani nem képes, kis egyházakra nézve ki nem fogja mondani a társulást kötelezőleg: addig hasztalan fekszik egyik kis egyház a másikhoz oly közel, hogy egyikből a másikba a kakasszó is áthallik, — ez a mizéria sem fog véget érni.

Segesvári József.

(Vége köv.)

Külföld.

Egy missziói gyűlés és egy kis statisztika. Londonban vagyunk! A nemesi czimerekkel ékeskedő fogatok egész sora iparkodik egyik mogorva külsejű palota elé; alig teszi le egy a benne ülőket, már kettő, három érkezik helyébe. Mi is épen oda törekszünk, de szeretnénk kilesni azon pillanatot, midőn nem érkezik fogat s magunk csengethetnénk be, hogy esetleg meg ne botránkoztatnánk valamely büszke lordot, hogy ime ő vele egy gyalog érkezett is fog együtt ülésezni. Ha az ajtón beléptünk, ott már nem veszik számon, hogy miként érkeztünk, legfeljebb látogató jegyünkre vagy meghívónkra tart számot az arany pitykés, frakkos, fehér nyakkendő, inas. A ruhatárnok elveszi az elválhatlanul hozzánk szegődött esernyőt, kalapot és felső ruhát s ezzel vezetnek az ebédlőbe, hol a házi ur és házi asszony fogadnak leirhatatlan szívélyességgel és előzékenységgel, kik pusztán a misszió szent ügye iránti meleg buzgalomból rendezték a nagyszerű összejövetelt. Theával, kávéval s ezerféle süteménnyel a ház kisasszonyai csaknem üldözik az érkezőket. A ki testének eleget tett az üdítő eledelkkel, vezetik feljebb egy emelettel s így helyt ad az ebédlőben a még folyton érkezőknek. Tágas, nagy teremben gyülekezünk össze végre mindnyájan; bár nappal van, a csillárok égnek, hogy emeljék az ünnepélyességet; minden székre van téve, az oda ülő számára, néhány alkalmi ének, külön nyomaton s a londoni városi misszióra vonatkozó traktátusok. Miután helyet foglalt mindenki, mintegy 300-an, férfiak és nők egyesén, imádkozott a házi ur s ezzel megnyílt a gyűlés. A

városi misszió érdekében tartott nagyszerű beszédeket felváltva ének vagy ima tette változatossá. Tartott beszédet néhány lord, az angol presbyterianusok első tekintélyű néhány lelkésze, továbbá 3—4 misszionárius igyekezett élénk színekkel festeni a missziói tért. Az utóbbiak által rajzolt testi és lelki nyomor borzasztó; s bár halvány képét adták csak a valóságnak, mégis nem egy szemben jelentek meg a szánakozás könyüi. Előadták, hogy a város roppant gyors növekedése mellett az egyház nem tudta figyelmét kiterjeszteni arra, hogy az összes lakosságot megőrizze kebelén; így történt, hogy az alsóbb néposztály teljesen elegendőhöz jutott és vallástalanodott annyira, hogy százezerekre ruggott azoknak száma, kik a rendszeres városi misszió felállítására előtt (7 éve) Krisztusról, Istenről alig tudtak valamit s kik templom küszöbét soha át nem lépték, kik egy felsőbb hatalomtól való függésnek érzetével soha nem bírtak; felmutatták, hogy hova sülyedhet az ember, ha anyagi és lelki nyomoruság együttesen nehezülnek rá; hogy milyen azon ember, kinek semmi nemes iránt érzéke nincs, a ki ha pénzre szert tehet is, a szesz italok szertelen élvezésében találja egyetlen gyönyörét, a ki nem érti a kötelességet, mely neje és gyermekeivel szemben reá hárul. Beszéltek és pedig nagyon sokat a koresmák kárhóztos hatásáról, az utczán fetregő gyermekek ezeréről, kik gazdátlan ebek módjára nőnek fel, az Isten tudja hogy, a kik ha felnevelkednek, csuda volna, ha becsületes emberekké lennének, hiszen ha az utczán járó-kelőkől nem koldultak vagy loptak légyen, el kellett volna az éhség nyomora közt veszniök.

Az emberiség ezen mostoha gyermekeit, — kik a fény, pompa, gazdagság tövében oly dúsan tenyésznek, mint televény földben a gomba, kik sok tekintetben alább vannak sülyedve az oktan állatnál: emelni az emberi méltóságra; emelni, hogy ne emberi torzképek, de Isten képei legyenek; emelni, hogy ne csak lopni és kenyeröket gyalázattal megkeresni, hanem becsületesen is megélni törekedjenek: volna hivatása a londoni városi misszióknak; s a misszionáriusok mint szervezett testület vannak beosztva s kiküldve mindazon elzüllött lényeknek felemelésére, kiknek ember csak a nevek. Elhinteni Isten igéjét ott, hol a nevelés nem csak semmi alapot nem tett le, de az alapul szolgáló szívet és lelket az állatét felülhaladó durvaság feldulta; nemes erkölcsöket csepegtetni be oda, hol a bűn vert tanyát már a kora gyermekéskben: ez nehéz feladat s szinte képtelenségnek látszik. És a midőn azt látjuk, hogy a nagy hit ezen nehéz feladattal is szembe száll s mintegy hegyeket akar megmozdítani: csak tisztelettel kell meghajolni a valóban keresztyéni munka előtt.

A városi misszionáriusok száma jelenleg 465. Havonként mindenik meglátogat körül-belől 650 családot, ami 2900 személylyel ér fel.

Mindenki megilletődve távozott a gyűlésről s a misszió nemes céljának előmozdítására a házi ur, a városi misszió e kitűnő bajnoka által e célra kitétetett nagy ezüst tálczába halomra rakták aranyokat és ezüstjüket, hogy kincsök légyen mennyországban is.

Talán nem lesz érdektelen, ha egy új statisztikai kimutatás alapján ide csatolom a következő adatokat is London növekedésére és több szempontból tekintett nagyságára vonatkozólag.

Londonnak a 12-ik században volt 40 ezer lakosa és

126 parochiája. (Budapestnek mai népessége több tizszer annyinál, de nincs felényi parochiája sem. Az arány Londonban is kisebb ma, mert az ezeret nem sokkal haladja túl a parochiák száma, — értvén a parochia nevezet alatt minden felekezeti paplakot, illetőleg egyházat, — de ha egyes szerbe akarnók hozni a londoni templomok számával a a budapestieket, akkor ez utóbbi helyen legkevesebb 80-nak, Debreczenben pedig 10—12-nek kellene lenni). London lakossága 1801-ben 958 ezer, nyolczvan év múlva, azaz 1881-ben 3.000,814 lett, ma pedig 5 millió százezer. Lakóházainak száma 500 ezer, melyek egymás végébe építve 300 magyar mértföldet tennének ki. Az ó- és újvilág egyetlen városa sem vetekedhetik Londonnal nagyság tekintetében; Ninive 8—9 százezer lakóval birt, Róma 1.020,000-rel; Peking, Ázsia legnagyobb városa, inkább népes terület, mint város; Páris, Berlin, Bécs együtt véve alig bírnak több lakossal, mint London. Páris a gyönyör, London a tevékenység városa; több mint 10 ezer teherszállítmány van mozgásban egy óra alatt a 24 főbb közlekedési irányban; hidjain 384 ezer gyalog és 75 ezer terhes szekér megy át naponként. — London népessége nagyobb, mint Hollandiáé vagy Skóciáé, kétszer akkora, mint Dániáé, harmadrésznyi, mint Magyarországé s London még folyton növekedik. Minden 5 perczen sirba dől egy halandó test s minden 3 perczen születik egy halhatatlan lélek. Az évi szaporulat jelenleg jóval felül haladja a 100 ezeret. Az utolsó 10 évi növekedés 878,671 lélek, mi csaknem felér Anglia legnagyobb városainak népességével. Az óriási szaporulat mellett, London csudálatos vonzereje a beköltözők számát is folyton növeli s így történik, hogy a külvárosok mintegy varázsütésre újabb és újabb soraival szaporodnak a vakolatlan, inkább czélszerű, de komor, mint szépnek mondható házak soraival.

Methodista értekezlet. Folyó év július 20-án nyílt meg a methodisták 143-ik értekezlete Londonban a City-road chapelben, melynek alapkövét még a lángoló hitű s prófétai lelkesültségű Wesley János tette le. Ugyanezen alkalommal jubilálnak a nyugot-indiai és ausztráliai methodisták. Ezen felekezetnek, elterjedve a föld minden zugában, 25 millió felül vannak hivei. A különböző árnyalatokat, mint primitív methodisták, szabad egyházbeli methodisták, új szövetség, semmi sem gátolja abban, hogy együtt tanácskozzanak. A jelen gyűlésre több mint ezer lelkész jött össze. A gyűlés folyamát a legnagyobb komolyság jellemzi s még a más felekezetek is úgy tekintik azt, mint a mely korszakot alkotni van hivatva a Wesley alkotta egyházban. A methodista tan, a felekezet belélete, befolyásuk a nemzet erkölcsi életére: ezek a gyűlés legfőbb tárgyai. Lelkesüléssel buzult fel az egyetemes gyűlés minden tagja, midőn az elnök Richard Roberts megnyitó beszédében azt mondá, hogy: egyesülésünknek célja mindig az Írás szerinti szentség földszerte terjesztése volt.

A methodismus azon másfélszáz éves életfolyamában, amit már megért, több alakulásoknak, módosulásoknak volt kitéve, szem előtt tartva azon protestáns elvet: „ecclesia semper reformari debet.“ Jellemzetes és általános szokásuk volt ezelőtt, hogy időnként és pedig gyakran, nyilvános istentiszteleteik után vallomást tettek az egyház felnőtt tagjai keresztyén életükről, érzelmeikről, lelki világokról s általában keresztyén tapasztalataikról. Ez a szokás ma sem ment ki még a gyakorlatból, de nem fektetnek arra többé

oly nagy súlyt s némelyek mellőzik is. Említést érdemel azon kivételes eset, hogy néha még presbyteriánus gyülekezetben is előfordul ezen nyilvános gyónásféle. Hogy mily sok kisebb-nagyobb eltérés lehet ez egyházban, világos abból, hogy hitvallásuk nincs, hanem egyik rész az anglikán, másik a disszenterék egyik vagy másik árnyalata felé hajlik. De a főjellemvonás: a bibliai keresztyénség, ez character indelibilise mindeneknek s épen ezért bírják a többi felekezeteknek is határtalan tiszteletét és bizalmát; s ha valaki methodista, ez már maga nagy kezesség annak tiszta jelme mellett.

Nagy érdeklődéssel folyik a tanácskozás alapítójuknak a megszentelődésre vonatkozó nézete körül, amennyiben azt némelyek szorosán meg akarják állapítani, míg mások félnek a merevségtől s úgy vélekednek, hogy a megszentelődés, az irás szerinti szentség gyakorlati s nem elméleti tan. Wesley azért működött sikerrel, mert tőle és követőitől nem csak hallották azt, hanem látták is bennök mintegy megtestesülve. S ki tudja, hogy a mai viszonyok közt Wesley minden tekintetben úgy járna-e el, mint száz évvel ez előtt. Wesley gyakorlati s így az időhöz, korhoz alkalmazkodó ember volt; ezt nem szabad elfelejteni.

Wesley szembe szállt a holt protestantizmussal, mely a hit általi megigazulást csak szájában hordozta s gonosz-sága takarójául használta. Kora félremagyarázta vagy mellőzte a reformátorok tanait is. S hogy a hit általi megigazulást a szentségtelenség köpenyegéül ne használhassák. Wesley kimondta, hogy megszentelődés nélkül hitből sem lehet megigazulni. Folyton sürgette hallgatóit a váltás megszerzésére, a teljes szentségre, a tökéletesedésre: kijelentette, hogy a megszentelődés kötelesség.

Nem tudjuk, hogy mit határoztak az összegyűlt Wesley-atyák, de örülnünk kell a felett, hogy imé ezer lelkész gondolkodik és tanácskozik együtt a felett, hogy az irás szerinti szentséget megvalósítsák.

Adja Isten, hogy nemes törekvésüket még szebb siker koszoruzza a jövőben, mint koszoruzta a multban!

Révész Mihály.

Egy és más az egyházi élet és a gyakorlati theologia mezejéről.

A templomi éneklés.

Egyházi lapjainkban csak elvétve találunk egy-egy rövid cikket a templomi éneklésről, mely pedig kultuszunknak egyik lényeges alkotó része s mely megérdemli, hogy figyelmünket arra kiterjesszük.

Énekgyűnkkel kizárólag az orgonisták és kántorok foglalkoznak s mi azt hisszük, hogy ahhoz pusztán zenei szakértelem kívántatik s mi lelkipásztorok kibocsátjuk ke-
 űnkől a kultusz ezen lényeges elemét s rábizzuk egészen a kántorokra: csinálják azzal, a mit akarnak. Az orgonisták között aztán vannak, kik tulbuzgalmukban művészetté akarják formálni a gyülekezeti éneklést, — az orgonajátékokban nem a gyülekezet lelki szükségére, mint inkább a magasabb művészet szabályaira vannak figyelemmel s ez által az orgona nem az áhitatos gyülekezet éneklését kíséri,

hanem a fület csiklandoztatja s a templomot koncerttremmé változtatja. Akárhányszor hallunk nagyobb templomokban operarészleteket s több eféle színházi reminiscenziákat előadni az orgonán.

Ne érveljen nekem senki a külföldi templomkoncertekkel! . . . A templom Istennek háza s ott nem czikornyás zenét akarunk hallani s a ki azért megy templomba, hogy ott művészi énekekben, zenében, quartettekben és szólókban gyönyörködjen — az bizvást elmaradhat a mi templomainkból s mehet a kath. templomokba. Nálunk az a fő, hogy a gyülekezet buzgósága az együttes éneklés rezgő hullámain feljebb-feljebb emelkedjen s e közben a szívek meglágyuljanak s az íge befogadására elkészüljenek. És bármilyen szép legyen is a kath. templomokban az a zenei harmonia, bárminő műélvezet legyen is hirneves zeneszerzők remek műveit hallgatni énekesek és zenészekről — de nincs ahhoz fogható, midőn a mi templomainkban egy népes gyülekezet egy szívvel és szájjal rázengi örök becsü szép énekeinket, hogy szinte emelkedik és dagad keblünk a buzgó érzé-
 sektől.

Ne titkoljuk azonban, hogy gyülekezeti éneklésünk igen sok helyen nem felel meg a szép ízlésnek. Vannak falusi kántorok, kik magok sem birván kiművelt ízléssel, sem zenei érzékkel, fásasztó hangtornászattá, izléstelen acsarodássá teszik templomi éneklésünket. Voltunk templomban, hol a gyülekezet egy pár énekverset 30—40 perczig énekel, oly vontatott tempóban fásasztja önmagát. Máshol az énekiktálás botránkoztatja meg a művelt lelkeket. Egyik helyen az orgona nincs jó karban, másutt az orgonista nem érti hivatását, — harmadik helyen az orgonista Lisztnek és Wagnernek képzeli magát s rosz néven veszi, ha valaki „keze alá“ szól.

Mindezeket nem titkoljuk, sőt beismerjük és javítani is akarjuk.

Első sorban lelkésztársainkhoz intézzük szavainkat. A botránnyos diktálást szüntessék be a templomokban. Győzzék meg a híveket arról, hogy az izléstelen, korszerűtlen szokás. Azután az énekvezérekkel együttesen működjenek közre, hogy már az iskolában sajátítsák el a gyermekek a szép éneklés módját, mit könnyen el lehet érni a gyermekénekkarok által. A felnőttekből alakítsanak egyházi énekkart, mely a gyülekezet éneklését vezesse a templomokban. Évek és évtizedek mulva így lesz átalakítható gyülekezeti éneklésünk.

Hogy mindez nem csak elrepülő szó, nem kivihetetlen ábránd: azt én saját gyülekezetemmel bizonyíthatom. Egyházi énekkart szerveztem s az minden vasárnap reggel vezeti a templomi éneklést s emeli a buzgóságot. Sőt az énekkarba leányokat is alkalmaztam, hogy a nőket is rábirjam az éneklésre, mit eddig nem tettek. Az énekkar néhány kiválóbb tagja műénekeket is tanul s vidéki temetéseken gyászénekeket zeng a koporsók mellett.

A mi az énekvezér működését illeti, azt elsőben is az által korlátozom, hogy a templomi éneket minden vasárnap én jelölöm ki, lehetőleg az egyházi beszéd tárgyának megfelelőleg. És ezt azt eljárást szintén ajánlom lelkésztársaimnak, hogy kultuszunkban meglegyen a harmonia. A mi pedig az orgonát illeti, figyelmeztessük az orgonista ura-

kat, hogy ne művészi szempont, hanem a gyülekezet lelki szüksége lebegjen szemök előtt. Vezessék a templomi éneklést az orgonával, de ne csináljanak templomi concerteket s hagyjanak fel azzal az „orgona-bemutatással“, mely a mi prot. templomunkhoz nem illő dolog!

B. K.

Különfélék.

Kérjük lapunk tisztelt előfizetőit, hogy hátrálékos előfizetési pénzeiket legyenek szivesek mielőbb kiadó hivatalunkhoz (Füvészkert-utca 1080. sz. a.), Elek Lajos ur nevére beküldeni. — Szerkesztőség.

Egy pályakérdés ügyében. A kik a debreczeni főiskola akadémiai tanszakainak két utolsó évi értesítőjét figyelemmel átlapozták, a pályakérdések közt, a Péczy 4-ik alapítvány 35 frtjára, a rendszeres hittan köréből ezt a tételt látták kitűzve: „A régi anabaptisták s az újabb baptisták felekezetének rövid ismertetése után fejtsék ki, hogy a hazánkban is itt-ott mutatkozó nazarénismus micsoda viszonyban állhat ugy a régi anabaptisták, mint az újabb-kori baptisták felekezetével, illetőleg azoknak hit- és erkölcsi-veivel.“ Benn van az évkönyvekben, hogy „nagyiszteletű Szöllősi Antal makói ev. ref. lelkész ur ügy- és tárgyszere- teltől buzogva . . . 15 frtot ajánlott fel e kérdés jutalomdíjának fölemelésére.“ A kérdés két éven át felelet nélkül maradt s a tanárkarnak szokott eljárás szerint más kérdést kellett a Péczy alapítványra kitűznie. Nagyt. Szöllősi Antal lelkész ur azonban még a mult iskolai évben tudatta velem, mint akkor akadémiai igazgatóval, hogy a 15 frtot benhagyja, sőt a fent jelzett kérdés díjául 100 frtra ki is egészíti. Most célja felé akarván közeledni, két, illetőleg három egyházi beszédet küldött több példányban hozzám, hogy árusítsam el hittanhallgató tanítványaim közt s a bejött pénzt adjam be a 15 frt pótlásául a főiskolai pénztárba. Elolvastam kellő figyelemmel a beszédeket és annyira értékes dolgozatoknak találok őket, hogy kilépek ez ügygyel a nagy közönség elé. Egyik beszédnek címe: A közhivatalnok birái. Halotti beszéd, melyet Csanád vármegye másod-alispánja s a békés-bánati helv. hitv. egyházmegye tanácsbirája, tek. Bánffy József ur végtisztességtétele alkalmával 1869. évi január 28-án elmondott Szöllősi Antal, a makói reform. egyház egyik lelkésze. 1 Kor. 4, 3—4 alapján, teljes szövegszerűséggel, gyönyörűen fejtegeti szerző, hogy a közhivatalnok birái a közvélemény, a lelkiismeret és az Ur. Egy másik füzetben két egyházi beszéd van a nazarénusokról. Egyiknek szövege 4 Móz. 6, 1—8; a másiknak 1 Tim. 1, 18. 19. E beszédekből teljesen megismerhetjük a nazarénusok tanait s hatalmas polémiát olvashatunk tudományok, életmódjok ellen. Érdekes e beszédekben annak bizonyítgatása, hogy a nazarénusok mennyire nem tarthatnak a nazarénus névre igényt s hogy a nazireus volna valódi nevök. Valóban a legjobb és legérdekesebb egyházi beszédek ezek, melyeket csak e téren

eddig olvastunk. Melegen fogom ajánlani e három beszéd megszerzését hittanhallgató tanítványaimnak, de a szép cél érdekéből épen oly melegen ajánlom azokat a lelkész urak s általában lapunk t. olvasóinak szives figyelmébe is. Megrendeléseiket igen szivesen fogadom s utalványon küldött 24 krajczárért (lakásom N.-Várad-utca 2127. sz.) a két füzetet bérmentve megküldöm. Bizton merem mondani, hogy e csekély pénzért a t. megrendelők értékes beszédekhez jutnak. A megrendelők neveit s az esetleges felülfizetéseket lapunkban közölni fogom. Főiskolánk érdekében, a nemes cél szeretetétől buzogva, mely tisztelettel ajánlom ez ügyet t. olvasóink becses figyelmébe, szives pártfogásába. Csiky Lajos. (Óhajtottam már e számban közölni azok neveit, kik eddig megvették tőlem e beszédeket, de hely szűke miatt nem mehetvén most részletekbe, csak annyit jelzek, hogy 24-en már több mint 11 forintot adtak át nekem e célra. Cs. L.)

Megjelent. Imakönyv. Hétköznapi, bűnbánati és alkalmi imák templomi használatra. Irta Borsodi József, volt simonii ref. pap. Átnézte és sajtó alá rendezte Mitrovics Gyula, ref. hittanár s főiskolai lelkész Sárospatakon. Sárospatak. Rövid idő múlva ismertetni fogjuk.

Hornyánszky Viktor könyvkiadványainak jegyzékét küldtük meg t. olvasóinknak lapunk mult számának mellékleteként. Akkor, későn érkezvén be, nem jelezhetjük már e körülményt, de utólag is figyelmeztetjük t. olvasóinkat a Hornyánszky-féle jeles kiadványokra.

Lapunk zártakor vettük a hirt, hogy T a b a j d i Károly főispán, a békés-bánati ev. ref. egyházmegye gondnoka, meghalt. Jövő számban többet.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztőtársak: **Csiky Lajos, Géresi Kálmán.**

HIRDETÉS.

Pályázat

a n.-bányai ev. ref. egyházmegyébe kebelezett n.-bányai ev. ref. egyház lelkészi állomására.

Évi fizetés 1100 frtra tehető, mely 580 frt készpénz, 12 köből élet, 30 veder bor, földjövedelem, fa és stólából jön össze.

A pályázatok folyó évi november 1-ső napjáig bezárólag Bencsik István n.-bányai ev. ref. espereshez Nagy-Paládra küldendők.

A megválasztandó lelkész állomását csak az 1887. évi Sz. György napkor foglalhatja el.

Debreczen, 1886. október 4.

Révész Bálint,
püspök.